

# Âdeti adap yapan sır

## Eyüp Bey: “Âdetler nasıl adap olur?”

Sıradan davranışlarımız, sünnet-i seniyyeye uygun yaptığımız takdirde adaptan, yani âdâb-ı muâşeretten; rastgele yaptığımız takdirde ise âdettendirler. Her adap, bize sevap kazandıran bir sevap makinesi hükmündedir. Çünkü Sünnet-i Seniyyedir. Âdetlerimiz ise, en mantıklı biçimde de olsa, âdet kaldıkça, Sünnet-i Seniyye nurundan ve feyzinden mahrumdurlar. Bir davranışı âdetten adap haline getiren sır, sünnet-i seniyye nurudur.

Günümüzde kısaca “görgü” de denen “âdâb-ı muâşeret”, sınırları vahiy tarafından tesbit edilen davranış kurallarından ibarettir. Başka bir ifadeyle, Allah’ın râzı olabileceği ölçülerde davranış sergilemektir. Davranışlarımızda Allah’ın razı olabileceği ölçüleri ise Sünnet-i Seniyye’den alıyoruz. Bu durumda âdâb-ı muâşeret için, Sünnet-i Seniyyeye uygun davranışlar şeklinde bir tarif getirmemiz de mümkün. Böyle olunca Sünnet-i Seniyyeye uymayan veya Sünnet-i Seniyyeden alınmayan davranışlara ne âdâb, ne de görgü diyemeyiz. Başka bir ifadeyle “Güzel ahlâkı tamamlamak için gönderilen” Allah Resûlü (asm), âdâb-ı muâşeret olarak nitelediğimiz “güzel davranışlar” serisinin tamamını ya bizzat göstermiş, ya da bize ışık tutacak temel ölçüler koymuştur. “Beni Rabbim edeplendirdi! Edebimi ne güzel yaptı!” 1 buyuran Allah Resûlü’nün (asm) tasvip etmediği davranışları ise “güzel davranışlar” silsilesinde zikretmemiz mümkün değildir. Böyle olunca da meselâ erkekle kadının tokalaşmasını veya bir meselede Allah’ın merhametinden fazla merhamet göstermeye çalışmayı “âdâb-ı muâşeret”ten saymamıza imkân yoktur.

Hazret-i Muâz (ra) anlatıyor: “Allah Resûlü (asm) bana şöyle tavsiyede bulundu: ‘Ya Muâz! Allah’tan kork! Doğru sözlü ol! Verdiğin sözde dur! Emânete riâyet et! Hıyânet etme! Komşu hakkını koru! Öksüze merhamet et! Tatlı sözlü ol! Herkese selâm ver! Amelini güzel yap! Emelini kısa tut! Uzun kuruntulardan vazgeç! İmanını koru! Kur’ân’ı anla! Âhireti sev! Hesabı düşün! Herkese şefkat kanatlarını ger! İlim ve hikmet sahiplerine kötü söz söyleme! Doğruyu yalanlama! Günahkâra itaat etme! Âdil devlet başkanına isyan etme! Yeryüzünde bozgunculuk çıkarma! Nerede olursan ol; takvâ üzere ol ve Allah’tan kork! Her günahın akabinde tevbe et! Gizli günah işledinse gizli; açık günah işledinse açık tevbe et!”<sup>2</sup>

Sa'd b. Hişam (ra) anlatıyor: Bir gün Hazret-i Âişe'nin (ra) huzuruna girdim ve Resûl-i Ekrem'in (asm) ahlâkından sordum. Bana:

“Kur'ân okumuyor musun?” dedi.

“Evet; okuyorum!” dedim.

“Resûlullah'ın (asm) ahlâkı Kur'ân'dan ibarettir!” dedi.<sup>3</sup>

Kur'ân-ı Mu'ciz'ül-Beyan, Resûl-i Ekrem'in (asm) büyük bir ahlâk üzere olduğunu<sup>4</sup>; ümmetine düşkün ve merhametli bulunduğunu<sup>5</sup>; Allah'a ve âhiret gününe kavuşmayı umanlar ve Allah'ı çok zikredenler için Resûlullah'ın (asm) en güzel bir örnek teşkil ettiğini<sup>6</sup>; Allah'ı sevenin, bu sevgisini ancak Resûlullah'a (asm) ittiba ile gösterebileceğini<sup>7</sup> beyan eder ve Mü'minleri Allah'a ve Allah'ın Resûlüne (asm) itaat etmeye çağırır.

Abdullah b. Mesud'un (ra) rivayet ettiği bir hadis-i şerife göre ise; Kur'ân Allah'ın edep sofrasıdır; Mü'minler güçlerinin yettiğinde Allah'ın edep sofrasından bilgi ve hikmet toplamalıdır.

Bu durumda bir Müslümanın, davranışlarını Allah'ın razı olabileceği ölçülere göre tanzim etmesi, yani gücünün yettiğinde Sünnet-i Seniyyeyi yaşaması en öncelikli görevleri arasındadır. Sünnet-i Seniyye dediğimiz davranış örnekleri, bir Müslüman için âdâb-ı muâşeretten başka bir şey değildir. Ya da bir Müslüman'ın âdâb-ı muâşereti, Sünnet-i Seniyyeden başka bir şey değildir.

Bediüzzaman Hazretlerinin ifadesiyle, Müslüman'ın sıradan âdetlerini ibadete çevirmesinin yolu ise, Sünnet-i Seniyyeye katıksız uymaktan geçiyor.<sup>8</sup>

### **Dipnotlar:**

1- Keşfü'l-Hafâ, 1:70.

2- Beyhakî, Şuâbu'l-Îman.

3- Müslim, Salâtü'l-Misâfirîn, 139.

4- Kalem Sûresi, Âyet: 4.

5- Tevbe Sûresi, Âyet: 128.

6- Ahzâb Sûresi, Âyet: 21.

7- Âl-i İmran Sûresi, Âyet: 31.

8- Bediüzzaman, Lem'alar, s. 58.